

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Instituce

PROFI CREDIT Czech, a.s.
IČO 618 60 069
Klimentská 1216/46
Nové Město
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/SU/245/2017 - 3

Praha 15. 1. 2018

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 6. 3. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci a vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci určení, že se úvěr ze smlouvy o revolvingovém úvěru č. ■ úročí úrokem ve výši 12,51 % p.a. a je splatný ve splátkách po 2.850,- Kč, když poslední splátka tohoto úvěru byla splatná dne 20. 3. 2017, o určení, že se úvěr ze smlouvy o revolvingovém úvěru č. ■ úročí úrokem ve výši 11,1 % p.a. a je splatný ve splátkách po 999,- Kč, když poslední splátka tohoto úvěru je splatná dne 25. 7. 2018, a o určení neplatnosti ujednání těchto smluv obsažených ve smluvních ujednáních Instituce V01062015, takto:

- I. **Instituce, PROFÍ CREDIT Czech, a.s., IČO 61860069, se sídlem Klimentská 1216/46, 110 00 Praha 1 – Nové Město, je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 15.686,- Kč (slovy: patnáct tisíc šest set osmdesát šest korun českých), a to do tří dnů od nabytí právní moci tohoto nálezu.**
- II. **Instituce, PROFÍ CREDIT Czech, a.s., je povinna podle § 17a zákona o finančním arbitrovi zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. ú. 19-3520001/0710, variabilní symbol platby 2452017, konstantní symbol platby 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se v řízení před finančním arbitrem domáhá určení, že se úvěry ze smluv o úvěru, které s Institucí uzavřel, úročí obvyklým úrokem v době uzavření těchto smluv, protože smluvní ujednání o výši těchto úroků jsou neplatná pro rozpor s dobrými mravy, a určení data posledních splátek úvěrů. Navrhovatel se domáhá určení, že ujednání obchodních podmínek, které jsou součástí těchto smluv o úvěru, jsou neplatná pro svou nesrozumitelnost.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel podepsal dne 3. 11. 2015 „*Návrh na uzavření SMLOUVY O REVOLVINGOVÉM ÚVĚRU / SMLOUVA O REVOLVINGOVÉM ÚVĚRU...■*“ (dále jen „Návrh na uzavření Smlouvy o úvěru 1“) adresovaný Instituci a že Instituce přijala tento návrh dne 9. 11. 2015, kdy Navrhovateli poskytla úvěr ve výši 40.000,- Kč, který se

Navrhovatel zavázal Instituci vrátit a zaplatit úroky ve 36 měsíčních splátkách po 2.850,- Kč (dále jen „Smlouva o úvěru 1“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel podepsal dne 12. 8. 2016 „*Návrh na uzavření SMLOUVY O REVOLVINGOVÉM ÚVĚRU / SMLOUVA O REVOLVINGOVÉM ÚVĚRU...*“ (dále jen „Návrh na uzavření Smlouvy o úvěru 2“; společně s Návrhem na uzavření Smlouvy o úvěru 1 dále jen „Návrhy na uzavření Smluv o úvěru“) adresovaný Instituci a že Instituce přijala tento návrh dne 16. 8. 2016, kdy Navrhovatel poskytl úvěr ve výši 20.001,- Kč, který se Navrhovatel zavázal Instituci vrátit a zaplatit úroky ve 48 měsíčních splátkách po 999,- Kč (dále jen „Smlouva o úvěru 2“; společně se Smlouvou o úvěru 1 dále jen „Smlouvy o úvěru“).

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve vztahu k Instituci nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy. Navrhovatel proto může být účastníkem řízení před finančním arbitrem ve smyslu § 1 odst. 1 a § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Z veřejného výpisu z obchodního rejstříku finanční arbitr zjistil, že Instituce je obchodní společností, která je držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „*Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“ s datem vzniku oprávnění 20. 5. 2014 na dobu neurčitou, na jehož základě byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření Smluv o úvěru poskytovat a zprostředkovat spotřebitelské úvěry. Instituce tedy může být institucí ve smyslu § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi.

Smlouvy o úvěru jsou podle svého obsahu i označení smlouvami o úvěru ve smyslu § 2395 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), a současně i smlouvami o spotřebitelském úvěru podle zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), protože je uzavřeli mezi sebou spotřebitel a podnikatel a jejich předmětem je úvěr, který není vyloučen z režimu zákona o spotřebitelském úvěru.

Finanční arbitr je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

2 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel potvrzuje, že s Institucí uzavřel Smlouvy o úvěru a že mu Instituce na základě těchto smluv poskytla peněžní prostředky v celkové výši 60.001,- Kč, když mu na základě Smlouvy o úvěru 1 poskytla úvěr ve výši 40.000,- Kč a na základě Smlouvy o úvěru 2 úvěr ve výši 20.001,- Kč.

Navrhovatel tvrdí, že Instituci v souvislosti se Smlouvami o úvěru zaplatil celkem 75.687,- Kč, když na Smlouvu o úvěru 1 zaplatil ve 22 splátkách po 2.850,- Kč celkem 62.700,- Kč a na Smlouvu o úvěru 2 ve 13 splátkách po 999,- Kč celkem 12.987,- Kč.

Navrhovatel namítá neplatnost ujednání Smluv o úvěru o výši smluvních úroků a tvrdí, že „*výši odměny považuji za naprosto neúměrnou a v rozporu s dobrými mraví*“. Navrhovatel dále tvrdí, že i Obchodní podmínky, na které Smlouvy o úvěru odkazují, jsou neplatné pro svou „*nesrozumitelnost*“, neboť „*jim není možné porozumět... jsou min. na 25 stran a nebylo a není možné pro mne se v nich dostatečně dobře a fundovaně orientovat*“.

Navrhovatel dále namítá, že „[v] ostatních směrech považuji nastavení našeho smluvního vztahu (rozuměj ze Smluv o úvěru) za natolik nepřiměřené a netransparentní, že nelze uvažovat o jeho platnosti“.

Dále Navrhovatel tvrdí, že je dlouhodobě, resp. od roku 2012 v tíživé finanční situaci. Navrhovatel odkazuje na smlouvu uzavřenou na základě Návrhu na uzavření smlouvy Home Credit, na Smlouvy Provident Financial a na Smlouvu Help Financial, když tvrdí, že prostředky získanými na základě těchto smluv „řešila nedostatečný zůstatek hotovosti na nájem a živobytí: Home Credit z 4. 7. 2012, Provident: říjen 2015 – říjen 2016..., Help Financial z 3. 2. 2016 a 4. 10. 2016“.

Ke svým příjmům v době uzavření Smluv o úvěru Navrhovatel doplňuje, že „[v]jedle důchodu si přivydělávám na brigádách, abych měla z čeho žít“, a že si takto vydělal nad rámec starobního a vdovského důchodu v období od února roku 2015 do ledna roku 2017 „průměrně 8.000,- Kč měsíčně“. Navrhovatel doplňuje, že „vzhledem k mému věku a zdravotnímu stavu, který není perfektní, se obávám, že toto dlouho nebudu moci zvládat“.

Pokud jde o výdaje Navrhovatele v době uzavření Smluv o úvěru, k výši nákladů na bydlení Navrhovatel tvrdí, že bydlí „[v] nájmu v bytě v ul. ■ jsem od daného data 9. 9. 2014, hned na začátku jsem složila částku ve výši 48000,- Kč na nájem a následně několik měsíců jsem platila zálohy na služby: a zálohy na energie“, což Navrhovatel dokládá Nájemní smlouvou, Potvrzeními Pronajímatele a Výpisy z běžného účtu

Ohledně způsobu sjednávání Smluv o úvěru Navrhovatel tvrdí, že Instituci „nejprve kontaktovala (rozuměj Navrhovatel) telefonicky, na základě zadaných údajů o mé osobě (jméno, datum narození, trvalé bydliště, jaké a čeho jsou mé příjmy) došlo k ověření a spol. (rozuměj Instituce) mě zpětně telefonicky kontaktovala s tím, že je půjčka možná a že mě navštíví v domácnosti někdo ze zaměstnanců; zaměstnankyně přišla, ověřila si mou totožnost, ukázala mi smlouvu s požadovanou částkou a rozpisem splátek (ke kterému dni je potřeba splácet) a pak mi ukázala, co a kde je třeba podepsat – toto proběhlo v obou případech velmi podobně s tím, že u mne tato paní byla přibližně 15 minut“.

Navrhovatel tvrdí, že „[p]ři uzavírání smluv jsem byla požádána o předložení výměry důchodu, tak jsem učinila, dále pak o předložení výplatnic z brigády (práce) a když jsem se následně ptala, zda nevádí, že mám půjčku (ČS) (rozuměj společnost Česká spořitelna), jestli mi i tak úvěr schválí, bylo mi sděleno, že to není na překážku, a další jiné doklady ode mne nebyly vyžadovány“. Navrhovatel namítá, že „na výdaje se pracovnice PC (rozuměj Instituce) neptala a doklady k nim po mně rovněž nebyly vyžadovány“.

K dokumentům označeným jako „Hodnocení klienta ke smlouvě číslo: ■“ (dále jen „Hodnocení klienta 1“) a „Hodnocení klienta ke smlouvě číslo: ■“ (dále jen „Hodnocení klienta 2“; společně s Hodnocením klienta 1 dále jen „Hodnocení klienta“), které v řízení předložila Instituce, Navrhovatel s odkazem na své tvrzení ohledně příjmů a výdajů v době uzavření Smluv o úvěru namítá: „nedokážu tedy pochopit, jak na citované údaje (rozuměj údaje uvedené v Hodnocení klienta) přišli a kde se vzaly zvláštní částky“. Navrhovatel konkrétně u Hodnocení klienta 1 zpochybňuje údaje „VÝDAJE Úvěrovaný + + manžel/ka (partner/ka): 3 800; Nájemné, inkaso, doprava, ostatní: 2 500“. Navrhovatel současně poukazuje na rozpor údajů uvedených v Hodnocení klienta 1, když tvrdí, že ačkoliv je v tomto dokumentu uvedeno „u 'Poznámky-analýza: INKASO DOLOŽENO'. U položky 'Doklady-úvěrovaný' není pak zaškrtnuta v 'Kontaktních dokladech' žádná položka. Proto si myslím, že pracovnice Profi Creditu (rozuměj Instituce) toto hodnocení vyplnila nedostatečně nebo špatně“. Co se týká údajů uvedených v Hodnocení klienta 2, Navrhovatel i zde zpochybňuje záznam o doložení inkasa a současně namítá, že „je v tiskopise zvláště škrtáno a částky jsou upravovány“. Konečně Navrhovatel zpochybňuje výši výdajů Navrhovatele uvedenou v Hodnocení klienta 2 s tím, že „u položky 'Doklady-úvěrovaný' je zaškrtnut v 'Kontaktních

dokladech'- 'Výpis z bankovního účtu'- tzn. že pracovnice měla k dispozici výpis z účtu pravděpodobně z měsíce předešlého a mohla si veškerá čísla ověřit“.

Obecně k rozporu mezi obsahem Hodnocení klienta s finanční situací Navrhovatele v době uzavření Smluv o úvěru, jak ji Navrhovatel popisuje v řízení před finančním arbitrem, Navrhovatel namítá „*na tyto formuláře si bohužel nevzpomínám...Pokud jsem je podepsala, jednala jsem pak strojově a na základě instrukcí během 15-minutové návštěvy zaměstnankyně Profi Creditu“.* Navrhovatel uzavírá, že si není vědom toho, že by při uzavírání Smluv o úvěru sdělil Instituci nepravdivé údaje, když „*veškeré požadované údaje a informace po mně žádané sdělila (rozuměj Navrhovatel) v takové míře, jaká byla požadována obch. zástupcem společnosti a sama jsem nemohla předpokládat, nebo jen uvažovat o možných dalších nutných informacích, pokud jsem na ně nebyla dotázána a nebyly po mně vyžadovány...co jsem sdělit měla, to jsem sdělila a žádné informace jsem nezamlčela, neměla jsem k tomu žádný důvod“.*

4 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Smlouvy o úvěru.

Instituce namítá, že před uzavřením Smluv o úvěru posoudila s odbornou péčí schopnost Navrhovatele splácet úvěry z těchto smluv, když vycházela z údajů uvedených v Hodnocení klienta, „*v němž navrhovatel uvedl údaje o svých příjmech a výdajích“.*

Instituce tvrdí, že pokud jde o výši příjmů Navrhovatele, kterou zohlednila při posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele, ověřila údaje uvedené v Hodnocení klienta Oznameními o změně výše důchodu, „*kteřé jí předložil žadatel o půjčku (zde navrhovatel)“.* Instituce namítá, že pokud Navrhovatel „*měl jiné příjmy, které sice sdělil finančnímu arbitru, ale neprozradil je instituci při jednání o uzavření smlouvy, tyto skutečnosti zohledněny být nemohly“.*

Instituce tvrdí, že provedla ověření úvěrové historie navrhovatele v registrech NRKI a SOLUS, a odkazuje na Záznamy v informačním systému Instituce, prohlášení ■■■, Head of Risk Department Instituce, ze dne 20. 7. 2017, a na Datové věty.

K tvrzení Navrhovatele, že jeho výdaje v době uzavření Smluv o úvěru převyšovaly výdaje uvedené v Hodnocení klienta, Instituce namítá, že věřitel nemá žádnou možnost donutit žadatele o úvěr, aby nějaké skutečnosti nezamlčel, ani nemůže reálně provádět šetření, jestli náhodou žadatel nemá jiné příjmy či výdaje.

Pokud jde o rozpor obsahu Hodnocení klienta s obsahem Datových vět, Instituce tvrdí, že „*nespatřuje žádný rozpor v údajích z předložené datové věty (rozuměj Datových vět) a údajích v hodnocení klienta (rozuměj Hodnocení klienta) ...Z toho, že v hodnocení klienta jsou uvedeny, neboť takto byly zájemcem (rozuměj Navrhovatelem) podány, údaje odlišné od těch, které byly následně uvedeny v datové větě, vyplývá především to, že zájemce o úvěr při zadávání údajů lhal. Navrhovatel se tedy dovolává neplatnosti, kterou přinejmenším z poloviny sám zaviniil“.*

Instituce argumentuje, že postupovala řádně, když vyšla z informací, jak jí byly Navrhovatelem sděleny a doloženy kopií Oznamení o změně výše důchodu, a že tyto informace ani nebyly v rozporu s dotazy učiněnými do registrů SOLUS a NRKI. Instituce dovozuje, že bylo-li tomu tak, že Navrhovatel napadá, že Instituce nezohlednila skutečnosti, které však jí on sám nesdělil, ačkoli to udělat měl, potom se dovolává vlastního protiprávního jednání.

5 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel navrhoval smír v podobě, že je ochoten Instituci zaplatit, a to včetně dosud uhrazených plateb, částku 45.600,- Kč na Smlouvu o úvěru 1 a částku 22.221,- Kč na Smlouvu o úvěru 2, tedy na Smlouvy o úvěru celkem částku 67.821,- Kč. Instituce k možnosti smírného vyřešení sporu uvedla, že po Navrhovateli požaduje, a to včetně dosud uhrazených plateb, v souvislosti se Smlouvou o úvěru 1 52.750,- Kč a v souvislosti se Smlouvou o úvěru 2 24.993,- Kč, tedy v souvislosti se Smlouvami o úvěru celkem částku 77.743,- Kč. Ačkoliv Instituce následně svůj návrh změnila tak, že po Navrhovateli požaduje v souvislosti se Smlouvou o úvěru 1 částku 45.600,- Kč a v souvislosti se Smlouvou o úvěru 2 částku 21.991,- Kč, tedy celkem částku 67.591,- Kč, Navrhovatel již na tento návrh smíru Instituce nepřistoupil, ani neupřesnil, za jakých jiných podmínek považuje smírné řešení sporu za možné. Později Instituce změnila svůj návrh smírného řešení sporu tak, že po Navrhovateli požaduje v souvislosti se Smlouvami o úvěru celkem 66.838,- Kč. Navrhovatel nepřistoupil ani na tento návrh Instituce a uvedl, že je ochoten zaplatit Instituci na Smlouvy o úvěru celkem 60.838,- Kč. Finančnímu arbitrovi se smírného řešení sporu mezi stranami nepodařilo dosáhnout.

6 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr je orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Primárním cílem finančního arbitra je tam, kde je spotřebitel v právu, přivést strany sporu ke smírnému řešení sporu tak, aby se spotřebitel nemusel obracet na soud a nemusel hradit náklady soudního řízení, protože řízení před finančním arbitrem je bezplatné. Proto musí finanční arbitr posoudit spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu. Pokud se nepodaří vyřešit spor smírně, vydá finanční arbitr rozhodnutí, které může strana sporu, která s ním nebude souhlasit, napadnout u soudu. Rozhodnutí finančního arbitra, kterým by neodůvodněně upřednostnil některou stranu sporu, by soud musel zrušit a velmi pravděpodobně neúspěšné straně sporu uložil náhradu nákladů soudního řízení.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

8.1 *Právní zájem Navrhovatele*

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní

vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.“ Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je však rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu rozhodnutí smírčího orgánu zřízeného podle zvláštního právního předpisu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr přitom vychází ze závěrů rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1440/14, podle kterého „[m]eritorní rozhodnutí vydané v řízení o určovací žalobě tedy závazně řeší předběžnou otázku pro řízení o žalobě na plnění. I pokud by druhá strana podala žalobu na plnění, vycházel by soud při jejím řešení z rozhodnutí o (negativní) určovací žalobě prejudiciálně.“ Současně, z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2017, sp. zn. 30 Cdo 4101/2016, plyne, že „[u]rčovací žaloba podle § 80 (dříve písm. c/) o. s. ř. je preventivního charakteru a má místo tam, kde je možné její pomocí eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k příslušné nápravě nelze dospět jinak, nebo když účinněji než jiné procesní prostředky, vystihuje obsah a povahu daného právního vztahu a právě jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, představující určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů. Nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani splněna podmínka naléhavého právního zájmu, přičemž platí, že takový závěr je podmíněn též tím, z jakých právních poměrů žalobce vychází, jakého konkrétního určení se domáhá a vůči komu žaloba o určení směřuje (...). Ve sporu o určení neplatnosti právního úkonu nejde jen o to, zda konkrétní subjekt (žalobce) mohl mít podle hmotného práva vliv na vznik napadeného právního úkonu, resp. dotkl-li se jej právní úkon při svém vzniku, ale též o to, jak se následné určení, že úkon byl učiněn neplatně, promítne do jeho právních poměrů“.

Navrhovatel se v řízení před finančním arbitrem domáhá:

- a) určení, že se úvěr ze Smlouvy o úvěru 1 úročí úrokem ve výši 12,51 % p.a. a je splatný ve splátkách po 2.850,- Kč, když poslední splátka tohoto úvěru byla splatná dne 20. 3. 2017, protože ujednání Smlouvy o úvěru 1 o výši úroků z úvěru je neplatné pro rozpor s dobrými mravy;
- b) určení, že se úvěr ze Smlouvy o úvěru 2 úročí úrokem ve výši 11,1 % p.a. a je splatný ve splátkách po 999,- Kč, když poslední splátka tohoto úvěru je splatná dne 25. 7. 2018, protože ujednání Smlouvy o úvěru 2 o výši úroků z úvěru je neplatné pro rozpor s dobrými mravy;
- c) určení neplatnosti ujednání Obchodní podmínek pro jejich nesrozumitelnost.

Současně Navrhovatel tvrdí, že se dlouhodobě nachází v tíživé finanční situaci, kdy nedostatek peněžních prostředků „na nájem a živobytí“ řešil již od roku 2012 prostředky z úvěrů.

Navrhovatel se měl v řízení před finančním arbitrem domáhat vydání peněžních prostředků, které Instituci zaplatil na základě Smluv o úvěru, protože Smlouvy o úvěru jsou neplatné, když Instituce před uzavřením těchto smluv řádně s odbornou péčí neposoudila úvěruschopnost Navrhovatele.

Ačkoli Navrhovatel takový nárok v řízení před finančním arbitrem nevznesl, finanční arbitr může návrh Navrhovatele takto posoudit, a to s odkazem na § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi, podle kterého finanční arbitr není vázán návrhem spotřebitele.

Předmětem sporu je tedy posouzení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení Instituce přijatého na základě Smluv o úvěru, protože Instituce s odbornou péčí neposoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry, na úročení úvěrů ze Smluv o úvěru úrokem ve výši 12,51 % p.a., resp. 11,1 % p.a., neboť ujednání Smluv o úvěru o výši úroků z úvěru je neplatné pro rozpor s dobrými mravy, a na určení neplatnosti ujednání Obchodních podmínek pro jejich nesrozumitelnost.

8.2 Rozhodná právní úprava

Navrhovatel a Instituce uzavřeli Smlouvy o úvěru za účinnosti občanského zákoníku, který upravuje smlouvu o úvěru jako smluvní typ; Smlouvy o úvěru jsou současně spotřebitelskými smlouvami podle § 1810 a násl. občanského zákoníku, když na jedné straně stojí Instituce jako podnikatel a na druhé straně Navrhovatel jako spotřebitel. Podle § 9 odst. 2 věty první občanského zákoníku platí, že „[s]joukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy“.

Smlouvy o úvěru jsou smlouvami uzavřenými v režimu zvláštní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru.

Zákon o spotřebitelském úvěru nahradil od 1.12.2016 zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „nový zákon o spotřebitelském úvěru“). Podle § 164 nového zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „[n]ení-li dále stanoveno jinak řídí se práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy“.

Protože Smlouvy o úvěru uzavřeli Navrhovatel a Instituce před účinností nového zákona o spotřebitelském úvěru a finanční arbitr nezjistil, že by si sjednali, že se jejich práva a povinnosti ze Smluv o úvěru budou ode dne nabytí účinnosti nového zákona o spotřebitelském úvěru řídit tímto zákonem, řídí se práva a povinnosti z nich vyplývající zákonem o spotřebitelském úvěru. Tím není dotčeno subsidiární použití občanského zákoníku v otázkách, které zákon o spotřebitelském úvěru neupravuje, protože platí, že zákon o spotřebitelském úvěru je vůči občanskému zákoníku ve vztahu speciality a použití právních norem v něm obsažených má přednost před použitím právních norem obsažených v občanském zákoníku.

8.3 Rozhodná smluvní úprava

Navrhovatel a Instituce si ve Smlouvách o úvěru sjednali:

- a) v článku A) odst. II. Návrhu na uzavření Smlouvy o úvěru 1, že „celková výše spotřebitelského úvěru: 40 000,- Kč...počet měsíčních Splátek činí 36...Celková výše měsíční Splátky (zahrnující splátku jistiny a úroku) činí 2 850,- Kč“ s tím, že měsíční splátky jsou splatné „vždy nejpozději v 20 den v kalendářním měsíci“;
- b) v článku A) odst. III. Návrhu na uzavření Smlouvy o úvěru 1, že výpůjční úroková sazba úvěru ze Smlouvy o úvěru 1 „činí 109,29 % p.a.“;
- c) v článku XVI. Návrhu na uzavření Smlouvy o úvěru 1, že „v dalším odkazují na úpravu obsaženou ve Smluvních ujednáních SRU (rozuměj Obchodních podmínek), která jsou nedílnou součástí této SRU (rozuměj Smlouvy o úvěru 1)“;
- d) v článku A) odst. II. Návrhu na uzavření Smlouvy o úvěru 2, že „celková výše spotřebitelského úvěru: 20 001,- Kč...počet měsíčních Splátek činí 48...Celková výše měsíční Splátky (zahrnující splátku jistiny a úroku) činí 999,- Kč“ s tím, že měsíční splátky jsou splatné „vždy nejpozději v 25 den v kalendářním měsíci“;
- e) v článku A) odst. III. Návrhu na uzavření Smlouvy o úvěru 2, že výpůjční úroková sazba úvěru ze Smlouvy o úvěru 2 „činí 66,64 % p.a.“;

- f) v článku XVI. Návrhu na uzavření Smlouvy o úvěru 2, že „*v dalším odkazují na úpravu obsaženou ve Smluvních ujednáních SRU (rozuměj Obchodních podmínek), která jsou nedílnou součástí této SRU (rozuměj Smlouvy o úvěru 1)*“;
- g) v článku 7. odst. 7.2. Obchodních podmínek, že „*[u] první Splátky počíná Lhůta splatnosti splátky běžet dnem uzavření SRU a Poslední den splatnosti první Splátky je vždy v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém byl Úvěrovanému (rozuměj Navrhovateli) úvěr vyplacen*“.

8.4 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že:

- a) Navrhovatel a InSTITUTE uzavřeli dne 9. 11. 2015 Smlouvu o úvěru 1;
- b) dne 9. 11. 2015 InSTITUTE poskytla Navrhovateli na základě Smlouvy o úvěru 1 peněžní prostředky ve výši 40.000,- Kč, jak vyplývá ze shodného tvrzení stran sporu, a tedy že první splátka úvěru ze Smlouvy o úvěru 1 byla splatná dne 20. 12. 2015 a poslední dne 20. 11. 2018;
- c) Navrhovatel Instituci zaplatil v souvislosti se Smlouvou o úvěru 1 celkem 62.700,- Kč, jak vyplývá ze shodného tvrzení stran sporu a z Výpisů z běžného účtu;
- d) Navrhovatel a InSTITUTE uzavřeli dne 16. 8. 2016 Smlouvu o úvěru 2;
- e) dne 16. 8. 2016 InSTITUTE poskytla Navrhovateli na základě Smlouvy o úvěru 2 peněžní prostředky ve výši 20.001,- Kč, jak vyplývá ze shodného tvrzení stran sporu, a tedy že první splátka úvěru ze Smlouvy o úvěru 2 byla splatná dne 25. 9. 2016 a poslední dne 25. 8. 2020;
- f) Navrhovatel Instituci zaplatil v souvislosti se Smlouvou o úvěru 2 celkem 12.987,- Kč, jak vyplývá ze shodného tvrzení stran sporu a z Výpisů z běžného účtu;
- g) Navrhovatel byl v prodlení se splácením svých závazků ze Smluv o úvěru, jak vyplývá z Upomínek InSTITUTE;
- h) od roku 2014 Navrhovatel pobírá starobní a vdovský důchod, když v období od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015 pobíral starobní a vdovský důchod v celkové výši 15.198,- Kč měsíčně a v době od 1. 1. 2016 pobírá starobní a vdovský důchod v celkové výši 15.238,- Kč měsíčně, jak vyplývá z Rozhodnutí o důchodu, podle kterého se Navrhovateli „*od 1. 1. 2014 přiznává starobní důchod... Vyplácený vdovský důchod náleží od 1. 1. 2014*“ a z Oznámení o změně výše důchodu, podle kterých „*[o]d lednové splátky 2015 Vám upravujeme vyplácené důchody... celkem Vám náleží 15198 Kč měs.*“ a „*[o]d lednové splátky 2016 upravujeme základní výměru vyplácených důchodů... celkem náleží 15238 Kč měs.*“;
- i) Navrhovatel pobíral v letech 2015 a 2016 mzdu, která činila 9.398,- Kč v srpnu roku 2015, 9.452,- Kč v září roku 2015, 13.785,- Kč v říjnu roku 2015, 9.917,- Kč v květnu roku 2016, 11.314,- Kč v červnu roku 2016 a 9.933,- Kč v červenci roku 2016; jak vyplývá z Výpisů z běžného účtu;
- j) pravidelné měsíční náklady Navrhovatele na bydlení zahrnovaly od března roku 2015 do května roku 2017 nájemné a zálohy za část služeb spojených s nájmem v celkové výši 8.500,- Kč, jak vyplývá z Nájemní smlouvy, podle které „*[t]ato smlouva se uzavírá na dobu určitou, a to na dobu jednoho roku, tedy od 1. 9. 2014 do 1.9.2015 s možností prodloužení...Nájemné činí 7.000,- Kč (slovy sedm tisíc korun českých) měsíčně. Úhradu za spotřebovanou energii a za další služby spojené s nájmem, které nejsou zahrnuty v nájmem, bude nájemce hradit měsíčně paušálně částkou ve výši 1.500 Kč. Prvních 6 měsíců sleva na 6tis. Kč/měs. Platbu za el. energii a plyn platí nájemce ze svých prostředků*“, a z Potvrzení Pronajímatele, podle kterých Navrhovatel uhradil

Pronajímateli nájemné a zálohy za služby i např. „za prosinec 2015; leden 2016; září 2016; květen 2017“;

- k) pravidelné měsíční náklady Navrhovatele na bydlení zahrnovaly v období od října roku 2014 do dubna roku 2017 i zálohy za dodávku elektrické energie a plynu ve výši 3.000,- Kč, jak vyplývá z Výpisů z účtu, podle kterých Navrhovatel hradil v období od 10. 10. 2014 do 13. 3. 2017 pravidelně každý měsíc částku 1.500,- Kč, jejíž úhrada je označena jako „trvalá platba 9: elektřina“ a částku 1.500,- Kč s popisem „trvalá platba 10...plyn“
- l) Navrhovatel je v období od 15. 7. 2013 do 15. 6. 2021 povinen hradit společnosti Česká spořitelna měsíčně částku 11.506,- Kč, jak vyplývá ze smlouvy o úvěru, kterou Navrhovatel uzavřel se společností Česká spořitelna dne 10. 6. 2013 (dále jen „Smlouva Česká spořitelna“), kterou finanční arbitr získal v rámci své úřední činnosti v řízení vedeném pod sp. zn. FA/SU/1946/2016, když podle čl. 4. odst. 4.1 této smlouvy je Navrhovatel povinen splácet společnosti Česká spořitelna úvěr společně s úroky „měsíčními splátkami ve výši 11.506 Kč, vždy k 15. dni každého kalendářního měsíce. První splátku zaplatíte 15.7.2013. Při splnění všech předpokladů uvedených v odstavci 3.4 zaplatíte poslední splátku ve výši 11.401,00 Kč dne 15.6.2021“, a z Výpisu z úvěrového účtu, podle kterých Navrhovatel hradil společnosti Česká spořitelna v období od 15. 1. 2014 do 15. 12. 2016 měsíčně částku 11.506,- Kč, když tato úhrada je označena jako „Bezhot. splátka úvěru“;
- m) Navrhovatel byl v prodlení se splácením svého závazku ze Smlouvy Česká spořitelna, jak vyplývá z Upomínky České spořitelny;
- n) Navrhovatel byl v období od 14. 8. 2012 do 15. 7. 2017 povinen platit společnosti Home Credit měsíčně částku 1.530,- Kč, jak vyplývá z Návrhu na uzavření smlouvy Home Credit, podle kterého „měsíční splátka 1 530,- Kč; počet splátek 60...První splátka je splatná právě po měsíci od data poskytnutí úvěru...Datum splatnosti druhé a následujících splátek je vždy 15. den kalendářním v měsíci, počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, v němž je splatná první splátka“, a z Dopisu Home Credit, kterým společnost Home Credit potvrdila, že s Navrhovatelem uzavřela smlouvu na základě Návrhu na uzavření smlouvy Home Credit, a současně Navrhovateli sdělila, že má „zaplatit první splátku nejpozději 14.08.2012“;
- o) Navrhovatel byl v období od 11. 3. 2015 do 20. 4. 2016 povinen platit společnosti Provident Financial částku 398,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■, kterou Navrhovatel uzavřel se společností Provident Financial dne 4. 3. 2015, podle které „[z]ákazník (rozuměj Navrhovatel) splatí Providentů celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 398,- Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“;
- p) Navrhovatel byl v období od 4. 4. 2015 do 14. 5. 2016 povinen platit společnosti Provident Financial částku 276,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■ uzavřené mezi Navrhovatelem a společností Provident Financial dne 28. 3. 2015, podle které „[z]ákazník splatí Providentů celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 276,- Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“;
- q) Navrhovatel byl v období od 12. 6. 2015 do 13. 5. 2016 povinen platit společnosti Provident Financial částku 490,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■

uzavřené mezi Navrhovatelem a společností Provident Financial dne 5. 6. 2015, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 490,- Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“, a z karty splátek k této smlouvě, podle které „doplaceno 13/5/2016“;

- r) Navrhovatel byl v období od 28. 7. 2015 do 8. 6. 2016 povinen platit společnosti Provident Financial částku 490,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■ uzavřené mezi Navrhovatelem a společností Provident Financial dne 21. 7. 2015, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 490 Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“, a z karty splátek k této smlouvě, podle které „Datum splátky; Částka; Zůstatek k úhradě; 8.6.2016; 738,-;sleva; doplaceno“;
- s) Navrhovatel byl v období od 4. 10. 2015 do 7. 7. 2016 povinen platit společnosti Provident Financial částku 245,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■, kterou Navrhovatel uzavřel se společností Provident Financial dne 27. 9. 2015, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 245 Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“, a z karty splátek k této smlouvě, podle které „doplaceno 7/7/2016“;
- t) Navrhovatel je v období od 9. 12. 2015 do 25. 10. 2017 povinen platit společnosti Provident Financial částku 367,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■ uzavřené mezi Navrhovatelem a společností Provident Financial dne 2. 12. 2015, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 100 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 367 Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“;
- u) Navrhovatel byl v období od 28. 12. 2015 do 5. 9. 2016 povinen platit společnosti Provident Financial částku 276,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■, kterou Navrhovatel uzavřel se společností Provident Financial dne 21. 12. 2015, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 276 Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“, a z karty splátek k této smlouvě, podle které „doplaceno 5/9/2016“;
- v) Navrhovatel byl v období od 20. 5. 2016 do 30. 6. 2017 povinen platit společnosti Provident Financial částku 495,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■ uzavřené mezi Navrhovatelem a společností Provident Financial dne 13. 5. 2016, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60

splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 495 Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“;

- w) Navrhovatel byl v období od 15. 6. 2016 do 26. 7. 2017 povinen platit společnosti Provident Financial částku 465,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■■■, kterou Navrhovatel uzavřel se společností Provident Financial dne 8. 6. 2016, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 465 Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“;
- x) Navrhovatel byl v období od 14. 7. 2016 do 24. 8. 2017 povinen platit společnosti Provident Financial částku 248,- Kč týdně, jak vyplývá ze smlouvy o zápůjčce č. ■■■ uzavřené mezi Navrhovatelem a společností Provident Financial dne 7. 7. 2016, podle které „[z]ákazník splatí Providentu celkovou dlužnou částku (jak je definovaná výše) v hotovosti, a to vždy do rukou osoby uvedené v článku 17 Smluvních podmínek v 60 splátkách následovně. Výše každé splátky od první do předposlední činí 248 Kč, když první splátku je povinen zákazník zaplatit 7. kalendářní den od data uzavření Smlouvy a každou následující splátku až do předposlední vždy nejpozději do konce dalšího následujícího týdenního (sedmidenního) období“;
- y) Navrhovatel byl v období od 10. 2. 2016 do 22. 3. 2017 povinen platit společnosti Help Financial částku 325,- Kč týdně, jak vyplývá ze Smlouvy Help Financial, podle které „[k]lient (rozuměj Navrhovatel) Společnosti (rozuměj společnosti Help Financial) splatí Celkovou částku v hotovosti v pravidelných a rovnoměrných 59 týdenních splátkách ve výši 325,- Kč...první splátku Klient uhradí dne 10.2.2016“;
- z) Instituce při posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele před uzavřením Smlouvy o úvěru 1 dospěla k závěru, že Navrhovateli zbývá v jeho domácím rozpočtu měsíčně částka 8.898,- Kč, když zohlednila měsíční příjmy Navrhovatele ve výši 15.198,- Kč a měsíční výdaje Navrhovatele ve výši 6.300,- Kč, jak vyplývá z Hodnocení klienta 1, podle kterého „ANALÝZA BONITY (vyplňuje úvěrový poradce): ÚVĚROVANÝ; PŘÍJMY... Pravidelný čistý měsíční příjem manžela/ky (partnera/ky): 0; Ostatní příjmy (výživné, soc. dávky apod.): 0; Celkem příjmy: 15 000; VÝDAJE Úvěrovaný + manžel/ka (partner/ka): 3 800; Děti ...0; Spoření...0; Splátky (půjček či zápůjček, úvěrů, leasingu, výživného, hypotéky apod.): 0; Splátky PROFI CREDIT Czech, a.s.: 0; Nájemné, inkaso, doprava, ostatní: 2 500; Celkem výdaje: 6 300; VOLNÉ ZDROJE (PŘÍJMY – VÝDAJE): 8898“, a z Oznámení o změně výše důchodu 2015, podle kterého „[o]d lednové splátky 2015 Vám upravujeme vyplácené důchody podle vyhlášky MPSV č. 208/2014 Sb., takto: :Celkem Vám náleží 15198 Kč měs.“;
- aa) v Hodnocení klienta 1 jsou v části nadepsané jako „Doklady – ÚVĚROVANÝ“ zaškrnutá pole mimo jiné i u položek „Důchodce – důchodový výměr; Doklady o dalších příjmech; Kontaktní doklad“;
- bb) Instituce při posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele před uzavřením Smlouvy o úvěru 2 dospěla k závěru, že Navrhovateli zbývá v jeho domácím rozpočtu měsíčně částka 6.088,- Kč, když zohlednila měsíční příjmy Navrhovatele ve výši 15.238,- Kč a měsíční výdaje Navrhovatele ve výši 9.150,- Kč, jak vyplývá z Hodnocení klienta 2, podle kterého „ANALÝZA BONITY (vyplňuje úvěrový poradce): ÚVĚROVANÝ; PŘÍJMY... Pravidelný čistý měsíční příjem Úvěrovaného ~~45-230~~ 15238; Pravidelný čistý měsíční příjem manžela/ky (partnera/ky): 0; Ostatní příjmy (výživné, soc. dávky apod.): ~~40-000~~ 0; Celkem příjmy: ~~25-230~~ 15 238; VÝDAJE Úvěrovaný + manžel/ka (partner/ka): 3 800; Děti ...0; Spoření...0; Splátky (půjček či zápůjček, úvěrů, leasingu, výživného,

hypotéky apod.): 0; Splátky PROFI CREDIT Czech, a.s.: 2 850; Nájemné, inkaso, doprava, ostatní: 4 000 2500; Celkem výdaje: 40 650 9150; VOLNÉ ZDROJE (PŘÍJMY – VÝDAJE): 6088“;

- cc) v Hodnocení klienta 2 jsou v části nadepsané jako „Doklady – ÚVĚROVANÝ“ zaškrtnutá pole mimo jiné i u položek „Důchodce – důchodový výměr; Výpis z bankovního účtu“;
- dd) registr NRKI obsahoval blíže neurčeného dne v říjnu roku 2015 informaci o tom, že Navrhovatel je na základě sedmi úvěrových vztahů povinen hradit měsíční splátky v celkové výši 21.520,- Kč, když z těchto úvěrových vztahů dluží celkem 1.114.438,- Kč, jak vyplývá z Datové věty 1, podle které
“<ContractData>...<CurrencyCode>CZK...<TotalContracts>21...<InstSummary><Summary>...<NrOfLiving>7...<Installments><NrOfOperationsForAmounts>7<ACInstAmounts><InstAmounts><MonthlyInstalmentAmount>21520...<ResidualAmount>1114438...<DateOfLastUpdate>30092015“;
- ee) registr NRKI obsahoval blíže neurčeného dne v červenci roku 2016 informaci o tom, že Navrhovatel je na základě šesti úvěrových vztahů povinen hradit měsíční splátky v celkové výši 19.280,- Kč, když z těchto úvěrových vztahů dluží celkem 969.960,- Kč, jak vyplývá z Datové věty 2, podle které
“<ContractData>...<CurrencyCode>CZK...<TotalContracts>23...<InstSummary><Summary>...<NrOfLiving>6...<Installments><NrOfOperationsForAmounts>6<ACInstAmounts><InstAmounts><MonthlyInstalmentAmount>19280...<ResidualAmount>969960...<DateOfLastUpdate>30062016“.

8.5 Posouzení úvěruschopnosti

8.5.1. Posouzení úvěruschopnosti obecně

Zákon o spotřebitelském úvěru ukládá věřiteli povinnost s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to v § 9 odst. 1, když stanoví, že „[v]ěřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná“.

Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele věřitel tedy vychází jak z informací dodaných spotřebitelem, tak z informací, které získává z jiných dostupných zdrojů při respektování principu přiměřenosti nejvýše v rozsahu nezbytně nutném pro splnění této své povinnosti při maximálním respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů.

Je povinností věřitele takto získané informace shromáždit, vyhodnotit jejich dostatečnost a rozhodnout, zda a které informace je nezbytné dále ověřovat, popř. jejich znalost prohlubovat. Povinností věřitele je mj. nahlédnout i do databází shromažďujících informace o již existujících úvěrových vztazích spotřebitele, pokud lze z informací získaných od spotřebitele usuzovat, že již byl nebo stále je v jiném úvěrovém vztahu.

Je-li věřitelem banka, je na místě, aby při zkoumání výdajů spotřebitele věřitel hodnotil i informace z databází shromažďujících informace o nebankovních úvěrových vztazích; nebankovní věřitel pak může informace o spotřebitelových bankovních úvěrech získat např. s pomocí spotřebitele. Za dostatečné se považují pouze takové informace o příjmech a výdajích spotřebitele, ze kterých je věřitel schopný získat objektivní obraz o jeho finanční situaci.

Věřitele přitom nezbujuje povinnosti posoudit s odbornou péčí úvěruschopnost spotřebitele ani úprava v § 9 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru, podle níž je spotřebitel povinen poskytnout věřiteli „úplné, přesné a pravdivé údaje nezbytné pro posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr“, když toto ustanovení doslova uvádí, že spotřebitel tyto informace poskytne věřiteli „na jeho žádost“. Shodný názor co do povinnosti ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz například závěry Nejvyššího soudu České republiky, v rozhodnutí ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006 „[d]ovolací soud neshledal pochybení ani v závěru odvolacího soudu o tom, že žalobkyně nepostupovala s náležitou odbornou péčí, pokud se spokojila pouze s domněnkami o vlastnictví k danému automobilu založenými na faktuře vystavené žalovanou, ústních informacích žalované a na faxové fotokopii technického průkazu vozidla“).

Schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr finanční arbitr chápe jako situaci, kdy v závislosti na frekvenci splácení zbyde spotřebiteli v jeho osobním/domácím rozpočtu dostatek finančních prostředků na to, aby bez jakýchkoliv problémů a omezení mohl splácet splátku v předpokládané výši. Proto Instituce musí mimo jiné analyzovat spotřebitelův osobní/domácí rozpočet, a to jak stranu příjmů, tak stranu výdajů, a to vždy ve vztahu ke konkrétnímu žadateli o úvěr a informacím o jeho konkrétních příjmech ze zaměstnanecké či jiné činnosti, nákladech na bydlení, dopravu, domácnost nebo nezaopatřené děti, jakož i o dalších pravidelných výdajích spotřebitele (např. splátkách jiných úvěrů). Analýza pouze některé ze stran rozpočtu sama o sobě k posouzení úvěruschopnosti nepostačuje.

Obsah povinnosti jednat při posuzování úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zákon o spotřebitelském úvěru neobsahuje. Právní pojem odborná péče je považován za tzv. neurčitý právní pojem, který se má vykládat v kontextu obecné právní úpravy i konkrétních skutkových okolností.

Odbornou péčí vymezuje (pro účely tohoto zákona) např. § 2 odst. 1 písm. o) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že „odbornou péčí se rozumí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti“. Obdobně tento pojem definuje např. § 32 odst. 1 zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že „[i]nvestiční zprostředkovatel je povinen poskytovat investiční služby s odbornou péčí. Vynaložení odborné péče především znamená, že investiční zprostředkovatel jedná kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníků, zejména plní povinnosti podle této hlavy“.

Odborná péče je tak v kontextu zákona o spotřebitelském úvěru korektiv jednání věřitele, které v tomto případě posoudí finanční arbitr, a zakládá se jak na objektivním hledisku, tj. na odborných znalostech a schopnostech, tak na hledisku subjektivním, spočívajícím v pečlivosti konkrétního věřitele.

Ke shodným závěrům co do posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí dospěl i Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, a to, že § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru je třeba vykládat tak, že „věřitel musí náležitě pečlivě zjišťovat schopnost spotřebitele splácet úvěr a požadovat doklady k jeho tvrzení. Je také nutno dovodit, že věřitel by měl úvěruschopnost dlužníka aktivně zjišťovat a prověřovat, nikoliv se spokojit pouze s jeho ničím nedoloženými prohlášeními.... Postup stěžovatelky, která posuzovala úvěruschopnost spotřebitele pouze na základě jejich ničím nedoložených prohlášení, byl v rozporu s požadavkem zjištění schopnosti spotřebitele splácet úvěr s odbornou péčí ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru“. Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že „požadovanými doklady pro prokázání úvěruschopnosti spotřebitele mohou být např. potvrzení o zaměstnání a příjmu, výplatní pásky, výpis z bankovního účtu žadatele a podobně. Nejednalo by se tedy o opakovaná prohlášení téhož obsahu, jak uvádí stěžovatelka, neboť ta by skutečně byla nadbytečná. Mělo by jít o doklady

vydané spotřebiteli třetí stranou, které budou objektivně a věrohodně vypovídat o spotřebitelově schopnosti dostát svým závazkům ze smlouvy o úvěru“. Nejvyšší správní soud dovodil, že „zákon o spotřebitelském úvěru klade velký důraz na ochranu spotřebitelů před neodpovědným zadlužováním, které je v současnosti závažným společenským problémem, jehož řešení patrně nelze ponechat pouze na odpovědnosti samotných dlužníků. K řešení tohoto problému tak mají věřitelé přispět tím, že budou před uzavřením úvěrových smluv pečlivě zkoumat schopnost spotřebitele úvěr splácet a eliminovat tak možné tendence spotřebitelů zkreslovat své majetkové poměry ve snaze získat spotřebitelský úvěr, bez ohledu na předchozí uvážení o svých schopnostech jej splácet. Jedná se tedy o právní úpravu orientovanou na ochranu spotřebitele, jakožto slabší smluvní strany, která s sebou nese naopak větší zatížení povinnostmi na straně podnikatele – zde poskytovatele spotřebitelského úvěru“.

Věřitel je tedy povinen vyžádat si od spotřebitele potřebné informace, aktivně opatřovat další přiměřené a objektivně zjistitelné informace o spotřebiteli a všechny získané informace řádně ověřit a vyhodnotit. Spolehnout se na např. čestné prohlášení žadatele o úvěr ohledně výše jeho příjmů a výdajů tedy nelze považovat za dostatečné ověření získaných informací. Jedině náležitým zjištěním a porovnáním (ověřených) příjmů a výdajů žadatele o úvěr totiž může poskytovatel spotřebitelského úvěru s odbornou péčí vyhodnotit, zda žadateli zbývá v jeho domácím rozpočtu dostatek peněžních prostředků k řádnému splácení spotřebitelského úvěru. Shodný názor co do povinnosti věřitele v rámci postupu s odbornou péčí ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006).

8.5.2. Posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Instituci předložil při podpisu Návrhů na uzavření Smluv o úvěru vedle „výplatnic z brigády“ i Oznámení o změně výše důchodu, když po něm Instituce žádné další doklady nepožadovala. Instituce tvrdí, že řádně a podle informací od Navrhovatele uvedených v Hodnocení klienta posoudila jeho finanční situaci, kterou ověřila Oznámeními o změně výše důchodu a v registrech NRKI a SOLUS.

Finanční arbitr zjistil, že Instituce při posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele zohlednila výši jeho pravidelných příjmů, která odpovídá Oznámením o změně výše důchodu. Finanční arbitr přitom musí, pokud jde obecně o příjmy žadatele o spotřebitelský úvěr, přisvědčit námitce Instituce, že pokud Navrhovatel „měl jiné příjmy, které sice sdělil finančnímu arbitru, ale neprozradil je instituci při jednání o uzavření smlouvy, tyto skutečnosti zohledněny být nemohly“, když po Instituci nelze spravedlivě požadovat, aby se dotazovala všech potencionálních zaměstnavatelů, zda od nich Navrhovatel nepobírá mzdu, resp. plat.

Instituce tedy doložila, že náležitě ověřila výši příjmů Navrhovatele uvedenou v Hodnocení klienta.

Přesto finanční arbitr nemůže přehlédnout nesrovnalost údajů uvedených ohledně příjmů Navrhovatele v Hodnocení klienta 1, když výše příjmů Navrhovatele uvedená v tomto dokumentu sice odpovídá výši důchodu Navrhovatele uvedené v Oznámení o změně výše důchodu 2015, avšak podle Hodnocení klienta 1 Navrhovatel předložil Instituci vedle Oznámení o změně výše důchodu 2015 i „[d]oklady o dalších příjmech“. Jelikož však finanční arbitr nezjistil, jaké konkrétní příjmy nad rámec svého starobního a vdovského důchodu Navrhovatel Instituci před uzavřením Smlouvy o úvěru 1 doložil, nelze Instituci přičítat k tíži, že takové příjmy Navrhovatele nezohlednila při posouzení jeho úvěruschopnosti.

Pokud jde o ověření pravidelných výdajů Navrhovatele v době uzavření Smluv o úvěru, Instituce finančnímu arbitrovi nepředložila žádné podklady, ze kterých by vyplývalo, že údaje o pravidelných výdajích Navrhovatele (vyjma výdajů na Smlouvu o úvěru 1), které zohlednila

při posouzení jeho úvěruschopnosti ve vztahu ke Smlouvám o úvěru, jakýmkoliv způsobem ověřovala, když v řízení nepředložila žádné podklady, ze kterých by vyplývaly pravidelné měsíční výdaje Navrhovatele označené v Hodnocení klienta jako „VÝDAJE Úvěrovaný + manžel/ka (partner/ka): 3 800; Nájemné, inkaso, doprava, ostatní: 2 500“. Instrukce takové doklady nepředložila přesto, že měla od Navrhovatele obdržet podle Hodnocení klienta 1 „[k]ontaktní doklad“ a podle Hodnocení klienta 2 „[v]ýpis v bankovního účtu“.

Instrukce tedy nedoložila, že jakýmkoliv způsobem ověřovala pravidelné měsíční výdaje Navrhovatele označené v Hodnocení klienta jako „Úvěrovaný + manžel/ka (partner/ka; Nájemné, inkaso, doprava, ostatní“, které zohlednila při posouzení jeho úvěruschopnosti.

Pokud jde o pravidelné výdaje Navrhovatele na úvěry, které mu poskytly osoby odlišné od Instrukce, Instrukce tvrdí, že informaci o tom, že Navrhovatel nemá žádné závazky vůči jiným věřitelům z „půjček či zápůjček, úvěrů, leasingu, výživného, hypotéky apod.“, ověřila v registru NRKI a registru SOLUS, a odkazuje na Záznamy v informačním systému Instrukce, prohlášení svého zaměstnance a Datové věty. Záznamy v informačním systému Instrukce však přímo nezobrazují registr NRKI ani registr SOLUS, když ve vztahu k registru NRKI zobrazují toliko pod záložkou „Výpis z historie skórovacích procesů“ údaje „Stav Skórováno; NRKI Ano“, a ve vztahu k registru SOLUS obsahují pouze pod záložkou „Výpis záznamu z registru SOLUS“ prázdné okno.

Záznamy v interním systému Instrukce tak neprokazují, že Instrukce ověřovala informace o případných závazcích Navrhovatele vůči jiným poskytovatelům úvěrů nebo obdobných finančních služeb v registru NRKI nebo v registru SOLUS.

Ohledně této části domácího rozpočtu Navrhovatele současně nelze přisvědčit námitce Instrukce, že ta nemá možnost zjistit, „jestli náhodou žadatel nemá jiné příjmy či výdaje“, když některé závazky Navrhovatele vůči ostatním poskytovatelům úvěrů byly dohledatelné v registru NRKI. Nadto z Datových vět finanční arbitř zjistil, že Instrukce měla před uzavřením Smluv o úvěru k dispozici údaje z registru NRKI, podle kterých měly celkové měsíční výdaje Navrhovatele na splátky úvěrů činit 21.520,- Kč v říjnu roku 2015, tedy 1 měsíc před uzavřením Smlouvy o úvěru 1, a 19.280,- Kč v červenci roku 2016, tedy 1 měsíc před uzavřením Smlouvy o úvěru 2. Postup, kdy věřitel zcela ignoruje ověřené informace o výši pravidelných výdajů žadatele o úvěr, které má k dispozici, přitom zcela odporuje povinnosti podle § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Tento postup Instrukce tak nelze žádným způsobem ospravedlnit.

Instrukce tedy neprokázala, že řádně ověřila pravidelné měsíční výdaje Navrhovatele označené v Hodnocení klienta jako „Splátky (půjček či zápůjček, úvěrů, leasingu, výživného, hypotéky apod.)“, které zohlednila při posouzení jeho úvěruschopnosti.

Na tomto závěru finančního arbitra přitom nemůže nic změnit ani námitka Instrukce, že z rozporu obsahu Hodnocení klienta s obsahem Datových vět „vyplývá především to, že zájemce o úvěr při zadávání údajů lhal. Navrhovatel se tedy dovolává neplatnosti, kterou přinejmenším z poloviny sám zavínil“, a tedy „vlastního protiprávního jednání“, když je na věřiteli, aby informace poskytnuté mu žadatelem o úvěr náležitě ověřil. To ostatně potvrdili Nejvyšší správní soud ve shora citovaném rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, když uvedl, že „zákon o spotřebitelském úvěru klade velký důraz na ochranu spotřebitelů před neodpovědným zadlužováním, které je v současnosti závažným společenským problémem, jehož řešení patrně nelze ponechat pouze na odpovědnosti samotných dlužníků. K řešení tohoto problému tak mají věřitelé přispět tím, že budou před uzavřením úvěrových smluv pečlivě zkoumat schopnost spotřebitele úvěr splácet a eliminovat tak možné tendence spotřebitelů zkreslovat své majetkové poměry ve snaze získat spotřebitelský úvěr, bez ohledu na předchozí uvážení o svých schopnostech jej splácet. Jedná se tedy o právní úpravu orientovanou na ochranu spotřebitele, jakožto slabší smluvní strany, která s sebou nese naopak větší zatížení povinnostmi na straně

podnikatele – zde poskytovatele spotřebitelského úvěru“. Nadto z dohledového benchmarku České národní banky ze dne č. 1/2014 ze dne 18. března 2014, podle kterého je účelem povinnosti věřitele podle § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru i „[o]chrana spotřebitele před přijetím neuvážených a nezodpovědných rozhodnutí, plynoucích z neznalosti a nedostatečných zkušeností, jakož i osobních morálně volných vlastností“ vyplývá, že posouzení úvěruschopnosti žadatele o úvěr s odbornou péčí má chránit i spotřebitele před sebou samým.

Instituce tedy před uzavřením Smluv o úvěru s odbornou péčí neposoudila schopnost Navrhovatele splácet úvěry z těchto smluv, když řádně neověřila pravidelné měsíční výdaje Navrhovatele a pouze se spokojila s ničím nepodloženým prohlášením Navrhovatele, které naopak odporovalo dokladům, které Instituce měla k dispozici, Instituce před uzavřením Smluv o úvěru nesplnila povinnost podle § 9 odst. 1 téhož zákona.

Instituce neunesla důkazní břemeno, protože na podporu svých tvrzení nepředložila podklady a neprokázala tak, že by s odbornou péčí posoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry poskytnuté na základě Smluv o úvěru.

Finanční arbitr provedl vlastní posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele, a z podkladů shromážděných v průběhu řízení, jakož i z podkladů získaných v rámci úřední činnosti zhodnotil, zda by Navrhovatel zbyval v jeho domácím rozpočtu dostatek peněžních prostředků ke splácení jeho závazků ze Smluv o úvěru.

Pokud jde o pravidelné měsíční příjmy Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 1, z podkladů řízení finanční arbitr zjistil, že průměrný měsíční příjem Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 činil 26.076,33 Kč, když podle Oznámení o změně výše důchodu 2015 Navrhovatel pobíral starobní a vdovský důchod v celkové výši 15.198,- Kč měsíčně a podle Výpisů z běžného účtu Navrhovatel pobíral mzdu, jejíž průměrná výše za poslední 3 měsíce předcházející uzavření Smlouvy o úvěru 1 činila 10.878,33 Kč.

Ohledně pravidelných výdajů Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 1, z Nájemní smlouvy, z Potvrzení Pronajímatele a z Výpisů z účtu finanční arbitr zjistil, že měsíční náklady Navrhovatele na bydlení v této době činily 11.500,- Kč.

Pokud jde o pravidelné měsíční výdaje Navrhovatele na splátky úvěrů poskytnutých Navrhovatelovi osobami odlišnými od Instituce, ze Smlouvy Česká spořitelna finanční arbitr zjistil, že v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 byl Navrhovatel povinen platit společnosti Česká spořitelna měsíčně částku 11.506,- Kč s tím, že tato povinnost Navrhovatele měla trvat po celou dobu splácení úvěru ze Smlouvy o úvěru 1. Z Návrhu na uzavření smlouvy Home Credit a z Dopisu Home Credit finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel byl v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 povinen platit společnosti Home Credit měsíčně částku 1.530,- Kč s tím, že tato povinnost měla trvat i v průběhu prvních 20 měsíců trvání závazku Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru 1. Ze Smluv Provident Financial 1 a z Karet splátek finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel byl v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 povinen platit společnosti Provident Financial částku 1.899,- Kč týdně, tedy měsíčně částku 8.229,- Kč (1.899*52/12), přičemž tato povinnost Navrhovatele měla trvat i v průběhu prvních 5 měsíců trvání závazku Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru 1. Finanční arbitr tedy zjistil, že pravidelné měsíční výdaje na splátky úvěrů poskytnutých Navrhovatelovi osobami odlišnými od Instituce činily 21.265,- Kč.

Porovnáním pravidelných příjmů a výdajů Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel zbyval v jeho domácím rozpočtu v době uzavření této smlouvy žádné prostředky k úhradě jeho závazků ze Smlouvy o úvěru 1, když mu v jeho domácím rozpočtu každý měsíc chyběla částka 6.688,67 Kč.

Jestliže se pak Navrhovatel zavázal ve Smlouvě o úvěru 1 splácet Instituci v období od 20. 12. 2015 do 20. 11. 2018 pravidelné měsíční splátky ve výši 2.850,- Kč, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že pokud by Instituce provedla posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí tak, jak jí ukládá zákon, dospěla by k závěru, že Navrhovatel není schopen bez problémů a omezení řádně plnit závazky ze Smlouvy o úvěru 1 a že plnění závazku z této smlouvy by mělo seriózní negativní dopad do majetkových a společenských poměrů Navrhovatele.

Pokud jde o pravidelné měsíční příjmy Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 2, z podkladů řízení finanční arbitr zjistil, že průměrný měsíční příjem Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 2 činil 25.626,- Kč, když podle Oznámení o změně výše důchodu 2016 Navrhovatel pobíral starobní a vdovský důchod v celkové výši 15.238,- Kč měsíčně a podle Výpisů z běžného účtu Navrhovatel pobíral mzdu, jejíž průměrná výše za poslední 3 měsíce předcházející uzavření Smlouvy o úvěru 2 činila 10.388,- Kč.

Pokud jde o pravidelné výdaje Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 2, měsíční náklady Navrhovatele na bydlení činily i v této době 11.500,- Kč, jak vyplývá z Nájemní smlouvy, z Potvrzení Pronajímatele a z Výpisů z účtu.

Pravidelné měsíční výdaje Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 2 zahrnovaly splátky ze Smlouvy o úvěru 1 ve výši 2.850,- Kč, když tato povinnost Navrhovatele měla trvat po dobu prvních 27 měsíců trvání závazku Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru 2.

V době uzavření Smlouvy o úvěru 2 trval i závazek Navrhovatele ze Smlouvy Česká spořitelna, na jejímž základě byl Navrhovatel povinen po celou dobu trvání závazkového vztahu ze Smlouvy o úvěru 2 platit společnosti Česká spořitelna měsíčně částku 11.506,- Kč, jak plyne ze Smlouvy Česká spořitelna a z Výpisů z úvěrového účtu. Stejně tak trval i závazek Navrhovatele platit společnosti Home Credit měsíčně částku 1.530,- Kč, a to v průběhu prvních 7 měsíců trvání závazkového vztahu ze Smlouvy o úvěru 2, jak finanční arbitr zjistil z Návrhu na uzavření Smlouvy Home Credit a z Dopisu Home Credit. Ze Smluv Provident Financiel 2 a z Karet splátek pak finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel byl v době uzavření Smlouvy o úvěru 2 povinen platit společnosti Provident Financiel týdně částku 1.851,- Kč, tedy měsíčně částku 8.021,- Kč ($1.851 \cdot 52 / 12$), přičemž tato povinnost Navrhovatele měla trvat i v průběhu prvních 6 měsíců trvání závazku Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru 2. Ze Smlouvy Help Financiel finanční arbitr konečně zjistil, že Navrhovatel byl v době uzavření Smlouvy o úvěru 2 povinen platit společnosti Help Financiel týdně částku 325,- Kč, tedy měsíčně částku 1.408,33 Kč ($325 \cdot 52 / 12$), když tato povinnost Navrhovatele měla trvat i v průběhu prvních 7 měsíců trvání závazku Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru 2. Finanční arbitr tedy zjistil, že pravidelné měsíční výdaje na splátky úvěrů poskytnutých Navrhovateli osobami odlišnými od Instituce činily 22.465,33 Kč.

Porovnáním pravidelných příjmů a výdajů Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru 2 finanční arbitr zjistil, že Navrhovateli nezbývaly v jeho domácím rozpočtu v době uzavření této smlouvy žádné prostředky k úhradě jeho závazků ze Smlouvy o úvěru 2, když mu v jeho domácím rozpočtu každý měsíc chyběla částka 11.189,33 Kč.

Jestliže se pak Navrhovatel zavázal ve Smlouvě o úvěru 2 splácet Instituci v období od 25. 9. 2016 do 25. 8. 2020 pravidelné měsíční splátky ve výši 999,- Kč, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že pokud by Instituce provedla posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí tak, jak jí ukládá zákon, dospěla by k závěru, že Navrhovatel není schopen včasného a řádného plnění závazků ze Smlouvy o úvěru 2.

Ke stejnému závěru ohledně úvěruschopnosti Navrhovatele by přitom finanční arbitr dospěl i v případě, že by zohlednil jen ty příjmy a výdaje Navrhovatele, jejichž výši mohla Instituce náležitě ověřit doklady vystavenými třetí osobou, které měla v době uzavření Smluv o úvěru k dispozici, tedy pravidelné měsíční příjmy Navrhovatele ve výši uvedené v Oznámení

o změně výše důchodu, tedy 15.198,- Kč v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 a 15.238,- Kč v době uzavření Smlouvy o úvěru 2, a pravidelné měsíční výdaje Navrhovatele na splátky úvěrů věřitelům odlišným od Instituce ve výši uvedené v Datových větách, tedy 21.520,- Kč v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 a 19.280,- Kč v době uzavření Smlouvy o úvěru 2. Porovnáním pouze těchto příjmů a výdajů Navrhovatele nelze dospět k jinému závěru, než že Navrhovatel nebyl schopen své závazky ze Smluv o úvěru řádně splácet, když mu v jeho domácím rozpočtu chybělo měsíčně 6.322,- Kč v době uzavření Smlouvy o úvěru 1 a 6.282,- Kč v době uzavření Smlouvy o úvěru 2.

Postup Instituce, kdy při posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele vycházela ohledně výše jeho pravidelných výdajů pouze z jeho tvrzení, které dále nijak neověřovala, nemůže finanční arbitr nejen v projednávaném případě, ale i obecně považovat za postup splňující kritéria odborné péče, neboť ze strany Instituce jako úvěrového věřitele nedošlo ke splnění povinnosti objektivně získat všechny informace potřebné pro zhodnocení finanční situace Navrhovatele jako spotřebitele a s odbornou péčí tak posoudit, zda je schopen řádně úvěr splácet bez negativních zásahů do jeho majetkových a společenských poměrů.

Jelikož Instituce nesplnila zákonem jí uloženou povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí a poskytla úvěry bez toho, aby bylo zřejmé, že je bude Navrhovatel schopen splatit, jsou Smlouvy o úvěru podle § 9 odst. 1 věta druhá zákona o spotřebitelském úvěru neplatné.

8.6 *Následky neposouzení úvěruschopnosti dlužníka*

8.6.1 *Následky neposouzení úvěruschopnosti obecně*

Zákon o spotřebitelském úvěru nestanoví, zda následkem neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele podle § 9 zákona o spotřebitelském úvěru je neplatnost relativní nebo absolutní. Občanský zákoník preferuje relativní neplatnost před neplatností absolutní. Tato zásada je obsažena v § 574 občanského zákoníku, který je základním výkladovým pravidlem a který stanoví, že „[n]a právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné“. Ve všech případech, ve kterých občanský zákoník jako následek vady právního jednání stanoví neplatnost, se tedy proto jedná o neplatnost relativní. Pouze pokud právní jednání vykazuje znaky obsažené v ustanovení § 588 občanského zákoníku, pak se jedná o neplatnost absolutní, když „[s]oud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému“.

K absolutní neplatnosti právního jednání je potřeba naplnit zákonné požadavky v souladu s ustanovením § 588 občanského zákoníku, tedy krom rozporu se zákonem musí být kumulativně naplněna podmínka zjevného narušení veřejného pořádku.

Finanční arbitr je přesvědčen, že součástí veřejného pořádku je mimo jiné ochrana skupin osob, které jsou určitým způsobem zranitelné. Mezi takové skupiny osob nepochybně patří spotřebitelé, neboť jejich postavení je obecně ve styku s profesionálním podnikatelem znevýhodněno tím, že do vztahu s podnikatelem vstupují jako neprofesionálové a jsou vůči podnikateli zpravidla hospodářsky a informačně slabší stranou, s menší dostupností právních služeb, nedostatkem profesionálních zkušeností a nemožností stanovovat si smluvní podmínky.

Pokud jde o požadavek zjevného narušení veřejného pořádku, který ustanovení § 588 občanského zákoníku předpokládá, vnímá finanční arbitr důraz na zjevnost jako pravidlo, jaký závěr učinit, jsou-li objektivní pochybnosti o tom, zda určité jednání porušuje veřejný pořádek či nikoli. V případě pochybností, zda k narušení veřejného pořádku došlo,

by požadavek zjevnosti nebyl naplněn a byla by presumována shoda jednání s veřejným pořádkem.

V posuzovaném případě však právním jednáním smluvních stran došlo k narušení veřejného pořádku tím, že byl porušen § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Porušení této normy veřejného pořádku bylo prokázáno, a finanční arbitr proto nemá pochyb o tom, že k narušení veřejného pořádku došlo. Finanční arbitr tak považuje toto narušení veřejného pořádku za zjevné.

Ačkoli zákon o spotřebitelském úvěru výslovně nestanoví, že následkem porušení povinností podle § 9 odst. 1 tohoto zákona je absolutní neplatnost smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, je tento výklad z hlediska ochrany spotřebitele nutný a nasvědčuje tomu i legislativní vývoj ochrany spotřebitele a samotné právní úpravy spotřebitelských úvěrů a jejich zprostředkování.

Smlouvy o úvěru jsou tedy neplatné absolutně podle § 588 občanského zákoníku, a to z důvodu neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele s odbornou péčí v rozporu s § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

Absolutní neplatnost znamená neplatnost právního jednání od samého počátku a na právní jednání se hledí, jako by nikdy nevzniklo, a účastníkům z tohoto právního vztahu nevznikají žádná práva ani povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2221/2013).

Podle ustanovení § 2991 odst. 2 občanského zákoníku platí, že *„[b]ezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám“*.

Podle ustanovení § 2993 občanského zákoníku platí, že *„[p]lnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila. Plnily-li obě strany, může každá ze stran požadovat, aby jí druhá strana vydala, co získala; právo druhé strany namítnout vzájemné plnění tím není dotčeno. To platí i v případě, byl-li závazek zrušen“*.

8.6.2. Následky neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele

S ohledem na absolutní neplatnost Smluv o úvěru tak plnění, které si Navrhovatel s Institucí mezi sebou poskytli, představuje plnění z neplatného právního jednání, přičemž takové plnění je bezdůvodným obohacením ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku, které jsou si smluvní strany povinny podle § 2993 téhož zákona vzájemně vydat.

Co se týče zúčtování vzájemných plnění z neplatné smlouvy Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3008/2007, konstatoval, že *„byla-li obě plnění, která si účastníci neplatné smlouvy navzájem poskytli, peněžitá, provede soud vzájemné zúčtování obou neoprávněných majetkových prospěchů (v dnešní terminologii bezdůvodného obohacení) a k takovému postupu není třeba ani vzájemné žaloby ani projevu směřujícího k započtení. Jestliže tedy jde o vrácení vzájemných peněžitých plnění z neplatné smlouvy, je třeba po vzájemném zúčtování těchto plnění uložit plnění rozdílu jednomu z účastníků“*. Tento závěr pak Nejvyšší soud rozvedl v rozhodnutí ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 33 Cdo 23/2016, tak, že toto ustanovení *„zakotvuje vzájemnou vázanost práv a povinností účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy; nárok každé ze smluvních stran na vrácení plnění, které poskytla, je nárokem ze zákona podmíněným její povinností vrátit to, co podle smlouvy přijala, druhé smluvní straně. Protože práva a povinnosti každého z účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy jsou vzájemně podmíněny, platí, že uplatnění a uspokojení práva jedné ze stran na vrácení plnění z takové smlouvy je vázáno na uspokojení obdobného práva druhé smluvní strany; jinak řečeno, povinnost jednoho*

subjektu plnit (vrátit přijaté plnění) je vázána na tutéž povinnost subjektu druhého. Vrácení plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy je každá její strana oprávněna požadovat po druhé smluvní straně jen tehdy, jestliže již sama vrátila nebo současně s uplatněním svého práva vrací či nabídne vrácení všeho, co sama podle této smlouvy přijala“.

Plnění ve výši 40.000,- Kč, které Navrhovatel převzal od Instituce na základě absolutně neplatné Smlouvy o úvěru 1, představuje ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Instituce právo požadovat po Navrhovateli jeho vrácení.

Finanční arbitr má současně za doložené, že Navrhovatel uhradil Instituci na základě absolutně neplatné Smlouvy o úvěru 1 celkem částku ve výši 62.700,- Kč. Bezdůvodné obohacení na straně Instituce ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku tak odpovídá částce ve výši 62.700,- Kč, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Navrhovatel právo požadovat po Instituci vydání této částky.

Plnění ve výši 20.001,- Kč, které Navrhovatel převzal od Instituce na základě absolutně neplatné Smlouvy o úvěru 2, představuje ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Instituce právo požadovat po Navrhovateli jeho vrácení.

Finanční arbitr má současně za doložené, že Navrhovatel uhradil Instituci na základě absolutně neplatné Smlouvy o úvěru 2 celkem částku ve výši 12.987,- Kč. Bezdůvodné obohacení na straně Instituce ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku tak odpovídá částce ve výši 12.987,- Kč, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Navrhovatel právo požadovat po Instituci vydání této částky.

Instituce se tak na základě neplatných Smluv o úvěru bezdůvodně obohatila na úkor Navrhovatele o částku celkem ve výši 15.686,- Kč $[(62.700 + 12.987) - (40.000 + 20.001)]$.

Finanční arbitr provedl zúčtování vzájemných nároků smluvních stran z absolutně neplatných Smluv o úvěru. Přitom finanční arbitr vycházel ze skutečnosti, že Navrhovatel má vůči Instituci nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 75.687,- Kč a Instituce má naproti tomu vůči Navrhovateli nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 60.001,- Kč, a zjistil, že nárok Navrhovatele přesahuje nárok Instituce o částku ve výši 15.686,- Kč. Instituce je proto povinna vydat Navrhovateli zjištěný rozdíl.

9 K výroku nálezu

Jelikož jsou Smlouvy o úvěru od počátku absolutně neplatné, nelze vydat rozhodnutí, že se úvěry ze Smluv o úvěru úročí úrokem ve výši 12,51 % p.a., resp. 11,1 % p.a., a tedy Navrhovatel na takovém určení právní zájem nemá, navíc by takové určení v případě neplatnosti Smluv o úvěru neovlivnilo jeho právní postavení. Stejně tak nemá Navrhovatel právní zájem na určení, že jsou neplatné Obchodní podmínky, jelikož jsou Smlouvy o úvěru neplatné ve všech svých částech.

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že Instituce schopnost Navrhovatele splácet úvěr neposoudila s odbornou péčí, resp. v rozporu se zákonem uzavřela s Navrhovatelem Smlouvy o úvěru a následně Navrhovateli poskytla na základě těchto smluv spotřebitelské úvěry, aniž by bylo zřejmé, zda Navrhovatel bude schopen úvěry splatit. V důsledku neposouzení schopnosti Navrhovatele splácet úvěr s odbornou péčí jsou proto Smlouvy o úvěru od samého počátku absolutně neplatné a strany jsou povinny si vydat bezdůvodné obohacení, které na základě neplatných Smluv o úvěru získaly. Finanční arbitr proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozhodnutí.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, v případě že finanční arbitr, byť i jen z části, vyhoví návrhu navrhovatele, uloží instituci sankci, která činí 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000,- Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000,- Kč. Zaplacení částky 15.000,- Kč finanční arbitr uloží i v případě, kdy předmětem sporu není peněžitá částka.

Jelikož finanční arbitr v nálezu vyhověl Navrhovateli, ukládá v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi současně Instituci ve výroku II. tohoto nálezu sankci ve výši 15.000,- Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručенý nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – do vlastních rukou na adresu ■
Instituce – datová schránka gz8ftup

